

значение на единия от елементите като основа на образа подчертава съответно противоположно качество в другия [Шапиро, 1993:320]. Сходната магико-ритуална, сигнална, утилитарна функция на гайдата и зурната ги правят походящи разграничителни символи на груповата идентичност: българи и християни се женят, борят, играят с гайди, а *помаци* и мюсюлмани – със зурни. Бидейки символно конструирано, подобно противопоставяне има реални основания в музикалните традиции на разглежданите групи. Изследване на музикалната култура при българите мюсюлмани по Чепинското корито констатира, че гайдата е познат инструмент в областта, но на него свирят само *българи македонци и български цигани, а на гайда помаци не свирят* [Качулев, 1962:199]. В авторитетно изследване на турските музикални инструменти гайдата се сочи като характерен за Тракия български инструмент. За зурните, сродни на нея по отношение на бурдонното многогласие, се предполага, че са навлезли на субконтинента през X век (с първите мюсюлмански нашествия на тюрко-монголите), но проникват във фолклора вероятно след разпадането на *мехтерхане* [Picken, 1975:501-502]. Сред фолклорните вярвания за гайдата, регистрирани в земите на съседната Република Македония, се откроява разбирането, че *турците* не свирят на гайда, защото е *каурски* (невернически, на православните) инструмент. Изследователят констатира, че в действителност ислямското население на Република Македония избягва гайдата, което се обяснява с вярвания, че гайдата е анатемосана от Корана, че е грех да се свири на инструмент, направен от кожа на умряло животно, че звукът ѝ напомня врявата в пъкъла. На гайдата мюсюлманите противопоставят кавала, приеман за Божий инструмент, одобрен и проповядван от Аллах [Цимревски, 1996:39-43].

Ако се върнем пак към цитирания информатор, в споделеното от него за зурната може да се разчете остра нужда да отстоява груповата си идентичност. Като активист от неправителствения сектор, Ш. инициира кръжок по зурна сред ромски деца, търсейки действен израз на предпочитанието си към този инструмент. Зурната става част от неговата индивидуална идентичност чрез емоционално ангажиране в постулирането ѝ като символ на своята група.

Изказаното мнение за зурната като свой инструмент при българите мюсюлмани има многобройни потвърждения в културната практика на хората от Гоцеделчевско. По традиция на зурна свирят само *турски цигани*, но след промените през 1989 г., свързани и с активизиране на представителната идентичност при българите мюсюлмани, на зурна просвирват и *помаци*. В село Туховища, за да озвучават превърналите се в традиция празници *Куртулуш байрям* и да свирят по *събори* и *байрями*, на зурна се научават да свирят местни млади българи мюсюлмани. Преди тях никой от селото не е свирил на зурна: “Единият се казва Ахмед, другият – Мустафа. Ама ние им викаме Джери и Цецо. Така ги знаят в целия район. На тъпана е Джамил... Баща му свиреше на единия на пищялка. Оня Савата, и той свири на перо здраво, от круша зима листо... Това бащата на другия. А синът първо на акордеон почна да свири, и след туй, като почнаха сунетите, се научи и на зурна” [Б.С., с. 1-2]. Става ясно, че българи мюсюлмани започват да свирят на зурна паралелно с отпадане на рестрикциите по отношение на традиционната им обредност с мюсюлмански характер. След 1989 г. предимно при *помаците* се правят *пищни сунети* – празници за цялото село. Ражда се нов празник в чест на връщането на турско-ислямските форми на техните имена, наречен *Куртулуш байрям*, при който начело със зурни хората организират масово шествие с танци. Към местното читалище се сформира младежка фолклорна група,